ਦੇਵੇਂਦਰ ਭਾਸਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 7031)

24 ਨਵੰਬਰ, 2021

[ਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ - ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ - ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ - ਆਯੋਜਿਤ: ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰਤੀ ਅਥਾਰਟੀ - ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਯੋਗਤਾ- ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ/ਡਿਗਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ - ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਰੈਗੂਲਰ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡਿਪਲੋਮੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ - ਸਿੱਖਿਆ/ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਆਯੋਜਤ: 1.1 ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਓਰੀਐਂਟਿਡ ਕੋਰਸ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨਿਯਮਤ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡਿਪਲੋਮੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ14] [512-ਸੀ-ਈ]

1.2 ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਖੁਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। [2021] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.

ਦਰਅਸਲ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਡਿਪਲੋਮਾ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ 27.09.2004 ਦੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਿਗਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। 24.12.2004 ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਰਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ2 ਤੋਂ ਪੀ4 ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਦੋ-ਸਾਲ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 18, 19] [516-ਐੱਚ; 517-ਏ-ਸੀ]

1.4 ਮਿਤੀ 20.07.2006 ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ "ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ।" ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਰਸ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫ਼ਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫ਼ਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। [ਪਰਾ 20] [517-ਡੀ-ਜੀ]

1.5 ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿੱਤੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਯੋਗਤਾਵਾਂ। ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ/ਡਿਗਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ, ਹਰਿਆਣਾ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 25-27] [519-ਏ-ਡੀ]

ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ੁਜਾਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ **(1975) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 76 : [1975] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 449;** *ਜੇ. ਰੰਗਾ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ* **(1990) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 288;** *ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਤਾ ਅਰੁਣ* **(2002) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 252;** *ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਕਟਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ* **(2009) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 610 : [2008] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 961;** *ਜ਼ਹੂਰ ਅਹਿਮਦ ਰਾਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਹੋਰ।* **(2019) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 404 : [2018] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1082 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1975] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 449	**ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ**	**ਪੈਰਾ 21**
(1990) 1 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 288	**ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ**	**ਪੈਰਾ 22**
(2002) 6 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 252	**ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ**	**ਪੈਰਾ 23**
[2008] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 961	**ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ**	**ਪੈਰਾ 24**
[2018] 14 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1082	**ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ**	**ਪੈਰਾ 25**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.7031।

2006 ਦੇ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 20630 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 22.02.2007 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਆਰ ਬਸੰਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਜੇ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਦਿੱਤਿਆ ਰੰਜਨ, ਸ਼ੰਕਰ ਰਾਜੂ, ਡਾ: ਸੁਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਅਕਸ਼ੈ ਸਹਾਏ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਯਾਦਵ, ਡਾ. ਐਡਵਾਂਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਡਾ: ਮੋਨਿਕਾ ਗੁਸਾਈਂ, ਹਰੀਕੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਆਰ.ਡੀ. ਜਤੈਨ, ਸਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ.ਜਨਾਨੀ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛਾਬੜਾ, ਸੁਬੋਧ ਕਰ. ਪਾਠਕ, ਵਿਨੋਦ ਕੇ. ਸੋਨੀ,

ਪਵਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਡਾ: ਅਮਰਦੀਪ ਗੌੜ, ਮੈ. ਵੀ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਪਰਦੀਪ ਦਹੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਹਿਮਾ ਬੇਨੀਪੁਰੀ, ਦੇਵਾਸ਼ੀਸ਼ ਭਾਰੂਕਾ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਸੁਮਨ ਲਤਾ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਦੇ 2006 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 20630 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਿਤੀ 22.02.2007 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

3. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਰੀਅਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. ਇੱਥੇ 1 ਤੋਂ 3, ਅਰਥਾਤ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਟਾਫ਼ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ 1 ਤੋਂ 3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਨੰਬਰ 6/2006, ਮਿਤੀ 20.07.2006 (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ-ਪੀ8) ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਸਟਾਫ਼ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਕਮਿਸ਼ਨ') ਦੁਆਰਾ 816 ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ। ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ:

"(i) ਹਰਿਆਣਾ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ।

(ii) ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ।

(iii) ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸਟੈਂਡਰਡ ਤੱਕ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਗਿਆਨ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

5. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ / ਡਰਾਇੰਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ/ਡਰਾਇੰਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਾਧੂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ। ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ.

6. 12.12.2006 ਨੂੰ, ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਿੱਖਿਆ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ/ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

7. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 3 ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਲਾ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡਿਪਲੋਮੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਕਤ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਿਰਫ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

8. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਿਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡਿਪਲੋਮੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

9. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ (ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਜਵਾਬਦੇਹ) ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਨਿਯਮਤ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਕਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਕਾਦਮਿਕ ਯੋਗਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦੂਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਆਰ-1 ਤੋਂ ਆਰ-3 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਅਵੈਧ ਹੈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 'ਸਮਾਨਤਾ' ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਮਾਹਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੋਰ ਹੋਵੇ।

10. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ/ਨਿੱਜੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇੱਥੇ ਇਹ ਦਰਜ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਡਿਸਟੈਂਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਹੁਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼। ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕ 02.11.1999, 27.05.2005 ਅਤੇ 30.05.2005 ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

12. ਅਸੀਂ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਹੈ।

13. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ 816 ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮਿਤੀ 20.07.2006 ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਧਾਰਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

14. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਓਰੀਐਂਟਿਡ ਕੋਰਸ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਵਿਸ਼ੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨਿਯਮਤ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਡਿਪਲੋਮੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦਰਅਸਲ, 27.11.2003 ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਭਾਵ 2004-2005 ਤੋਂ ਉਕਤ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। 27.11.2003 ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

> "27.11.2003 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਮਿੰਟ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ 2003-2004 ਤੋਂ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਮੰਜ਼ੂਦ

1. ਸ਼. ਧਨਪਤ ਸਿੰਘ, ਆਈ.ਏ. ਐਸ

ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਰਿਆਣਾ।

2. ਸ਼. ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਆਈ.ਏ. ਐਸ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ

ਸਿੱਖਿਆ, ਹਰਿਆਣਾ

3. ਸ਼. ਐਲ.ਸੀ. ਗੁਪਤਾ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸ,

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ

---

1. ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ 2003-2004 ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ 2 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸੀ।

2. ਸ੍ਰੀ ਐਲ.ਸੀ. ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ/ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕੋਰਸ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

3. ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਕੋਰਸ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਚੈਨੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਆਈ. ਟੀ ਅਤੇ ਵੀ. ਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਕੋਰਸ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦਾ ਕੋਰਸ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਹੀਂ ਅਗਲੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2004-2005 ਤੋਂ ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

15. ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨੋਟਿਸ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ
ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ

ਸਾਵਧਾਨੀ ਨੋਟਿਸ

ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ/ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ਼ ਕੋਰਸਪੌਂਡੈਂਸ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ/ਫਰੈਂਚਾਇਜ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ/ਪ੍ਰਬੰਧਨ/ਹੋਰ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ-4 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਧਿਰ (ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਤਾ) ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। /ਕੇਂਦਰ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੀਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।" ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ।

ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ ਵਜੋਂ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਡੀਸੀਸੀ ਕੋਰਸ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕੋਰਸ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ

ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਫ਼ੋਨ 01744-238518 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ"

16. ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ 24.11.2003 ਨੂੰ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੱਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਤੋਂ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ,

ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ,

ਹਰਿਆਣਾ

ਨੂੰ

1. ਸ਼. ਧਨਪਤ ਸਿੰਘ,

ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਹਰਿਆਣਾ

ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ.

2. ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸ

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ।

ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ ਟੀ-3/ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ/ਸ਼ਿਕਾਇਤ/26586

ਮਿਤੀ 24.11.2003

ਵਿਸ਼ਾ: ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਡਿਪਲੋਮਾ ਬਾਰੇ

ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਨੇ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸ ਰਾਹੀਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ 27.11.2003 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਹੈ। ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 335, ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ, ਨਿਊ ਸਕੱਤਰੇਤ ਸੈਕਟਰ-17, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾਨਤਾ ਕੋਰਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਐਸ.ਡੀ/-

ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਸੈਕਟਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ"

17. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸਾਰਣੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕੋਰਸ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਕੋਰਸ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ	ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸ	ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਤੋਂ ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਡਿਪਲੋਮਾ
1	ਨਿਯਮਤ ਕੋਰਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2 ਥਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਅਤੇ 8 ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।	ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2 ਥਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਅਤੇ 6 ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਹਨ।
2	ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਉਦਾਹਰਨ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਡਰਾਇੰਗ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ।	ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ 10+2 ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟ੍ਰੀਮ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੋਈ ਉਮਰ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ।
3	ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਹੈ।	ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ।
4	ਸੀਮਤ ਸੀਟਾਂ ਉਦਾਹਰਨ 30 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।	ਕੋਈ ਸੀਮਤ ਸੀਟਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।
5	160 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ	ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ।
6	ਲੈਬ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਲਾਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ: - ਏ) ਲੱਕੜ ਦਾ ਕੰਮ; ਬੀ) ਕਲੇ ਮਾਡਲਿੰਗ; ਸੀ) ਪੇਂਟਿੰਗ; ਡੀ) ਲਾਗੂ ਕਲਾ; ਈ) ਸਕੇਲ ਜਿਓਮੈਟਰੀ; ਐੱਫ) ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਪੋਸਟਰ; & ਜੀ) ਸਥਿਰ ਜੀਵਨ.	ਕੋਈ ਨਿਯਮਤ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਲਾਸਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਕੋਰਸ ਹੈ।

18. ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਖੁਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਉਪਰੋਕਤ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵੈਧ ਹੈ। ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੇ 27.09.2004 ਦੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਡਿਗਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। 24.12.2004 ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.-4 ਵਿੱਚ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਰਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

19. ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ-2 ਤੋਂ ਪੀ-4, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਦੋ-ਸਾਲ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਰਾਬਰ ਯੋਗਤਾ। ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ

20. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਤੀ 20.07.2006 ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਲਪ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ "ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਰਸ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਕੋਰਸ ਦੀ ਮਾਨਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫ਼ਟ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਇਨ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫ਼ਟ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀ. ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

21. **ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ੁਜਾਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ,** ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਤਕਨੀਕੀ ਸਵਾਲ ਹੈ।

---

1 (1975) 3 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 76

ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ. ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਮਾਹਰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਲ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜਾਂ ਤਰਕਹੀਣ ਅਤੇ ਵਿਗੜਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ।

22. **ਜੇ. ਰੰਗਾ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ,** [2] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

23. **ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਤਾ ਅਰੁਣ,** [3] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਜਾਂ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਯੋਗਤਾ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

> "13. ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਜਾਂ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਯੋਗਤਾ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

24. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਕਟਵਾਲ ਐਂਡ ਐਨਰੋਥਰ, 4 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਮਤੇ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਧੀਵਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਰਸ ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਐਮਏ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

25. **ਜ਼ਹੂਰ ਅਹਿਮਦ ਰਾਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ। ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਹੋਰ** [5], ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ, ਇੱਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

---

[2] (1990) 1 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 288

[3] (2002) 6 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 252

[4] (2009) 1 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 610

[5] (2019) 2 ਐੱਸ.ਸੀ.ਸੀ. 404

ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਰਸ ਸਮੱਗਰੀ, ਆਦਿ। ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਿੱਤੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੋਗਤਾਵਾਂ। ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਰਾਜ ਲਈ, ਭਰਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

26. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ/ਡਿਗਰੀ ਹਰਿਆਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖਿਆ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਆਰਟ ਅਤੇ ਕਰਾਫਟ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ।

27. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸੀ. ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 2006 ਦਾ ਨੰਬਰ 20630 ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

MANJEET SINGH
E. No. P/1882/2007 Advocate
Chamber No. 417 2nd Flour
Civil Courts, Rajpura
Mobile: 98726-56669